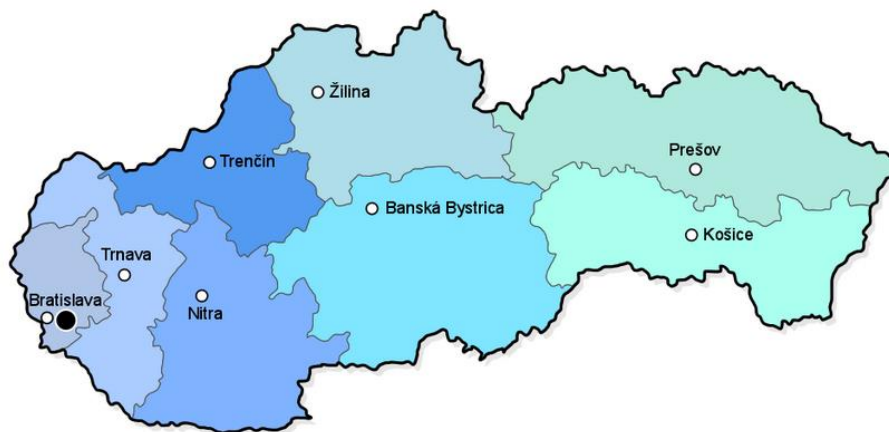

Štátna školská inšpekcia

Spôsoby posudzovania výsledkov vyučovacieho procesu žiakov so ŠVVP

© PaedDr. Katarína Kevická Marčeková, ŠIC Bratislava

Zásady posudzovania výsledkov žiakov so ŠVVP

v procese posudzovania učiteľ uplatňuje primeranú náročnosť, pedagogický takt, rešpektuje práva žiaka a humánne sa k nemu správa

predmetom sú najmä učebné výsledky žiaka, osvojené kľúčové kompetencie, ako aj usilovnosť, osobnostný rast, rešpektovanie práv iných osôb, ochota spolupracovať a pod.

je potrebné, aby nejasnosti pri hodnotení učiteľ konzultoval s poradenským zariadením, ktoré má daného žiaka v evidencii (ktoré vydalo vyjadrenie k integrácii a odporučilo spôsob hodnotenia a klasifikácie žiaka)

Legislatívne východiská

- Školský zákon § 55 ods. 4 „Pri hodnotení a klasifikácii žiaka s vývinovými poruchami alebo žiaka so zdravotným postihnutím sa zohľadňuje jeho porucha alebo postihnutie“, § 4 bod m) uvádza, že škola musí mať vypracovaný „vnútorný systém kontroly a hodnotenia detí a žiakov“
- Vyhláška č. 320/2008 Z. z. o základnej škole
- Vyhláška č. 318/2008 Z. z. o strednej škole
- Metodický pokyn č. 22/2011 na hodnotenie žiakov ZŠ (príloha č. 2 metodického pokynu – Zásady hodnotenia žiaka so ZZ začleneného v ZŠ)
- Metodický pokyn č. 21/2011 na hodnotenie žiakov SŠ
- Pokyny z CPPPaP, CŠPP alebo iného poradenského zariadenia zaradeného v sieti škôl

Posudzovanie výsledkov vyučovacieho procesu

hodnotenie

pripisovanie hodnoty tým, kto hodnotí (subjektom hodnotenia - učiteľom)
tomu, koho hodnotí (objektu hodnotenia – žiakovi, jeho výkonu)

podstatou je porovnanie výsledkov činnosti žiaka zistených preverovaním
s určenými požiadavkami, normami alebo so sebou samým

zasahuje najcitlivejšiu sféru človeka – jeho sebavedomie

na základe kontroly a z nej vyplývajúceho hodnotenia a klasifikácie sa rozhoduje
o ďalšom osude žiakov (voľba povolania, životné zameranie, prijatie na vyšší typ
školy a pod.)

3 zložky hodnotenia

1.

kvantitatívna
charakteristika

*napr. Janko
správne
vyriešil 8 úloh
z 12.*

2.

kvalitatívna
charakteristika

*napr. Janko
nemal pri
riešení úloh
problémy.*

3.

hodnotiaci
úsudok

*napr. Janko
sa zlepšil.*

Klasifikácia

Zaradovanie jednotlivých žiackych výkonov do výkonnostných skupín, stupňov (známky).

Slovné hodnotenie

Nie je to len slovné vyjadrenie známky, napr. dostatočne, ale učiteľovo slovné hodnotenie výkonu žiaka poukázaním na jeho prednosti (čo urobil dobre), nedostatky, chyby, príčinu týchto chýb a usmernenie, ako sa v budúcnosti týchto nedostatkov, či chýb vyvarovať, odstrániť ich a ako skvalitniť, zlepšiť výkon.

Metódy a formy hodnotenia

Kritériá

podľa toho, či
žiaci vedia, že
sú hodnotení
alebo nie

podľa
časového
zaradenie

podľa
cieľa

podľa toho,
s čím sa žiak
(jeho výkon)
porovnáva

podľa toho, či žiaci vedia, že sú hodnotení alebo nie

Formálne hodnotenie – žiaci sú naň vopred upozornení a majú možnosť sa pripraviť, napr. zopakovať učivo.

Neformálne hodnotenie – založené na pozorovaní bežnej činnosti žiakov vo vyučovacom procese.

podľa časového zaradenia

Priebežné hodnotenie - žiak sa hodnotí a klasifikuje viackrát, a to v priebehu celého vyučovacieho obdobia.

Záverečné hodnotenie - žiak sa hodnotí a klasifikuje jednorazovo, na konci vyučovacieho obdobia.

podľa cieľa

Sumatívne hodnotenie – cieľom je určenie výsledkov procesu učenia sa žiaka, úrovne jeho vedomostí, zručností, je spojené s klasifikáciou.

Formatívne hodnotenie – cieľom je kvalitná a konštruktívna spätná väzba, získavanie informácií ako sa žiaci učia, odhalenie, diagnostikovanie nedostatkov, chýb, ťažkostí a ich príčin v procese učenia sa žiaka s cieľom odstrániť ich a zefektívniť učebnú činnosť žiaka vo chvíli, keď sa výkon dá zlepšiť, jeho vyjadrením je slovné zhodnotenie.

podľa toho, s čím sa žiak (jeho výkon) porovnáva

Rozlišujúce hodnotenie tzv. NR hodnotenie (norm referenced) alebo hodnotenie relatívneho výkonu. **Výkon žiaka sa porovnáva s výkonom iných** (tu žiaci navzájom súťažia).

Overujúce hodnotenie tzv. CR hodnotenie (criterion – referenced) alebo hodnotenie absolútneho **výkonu žiaka sa porovnáva s určitou dopredu stanovenou normou** (kritériom, štandardom).

Individualizované hodnotenie - **žiak je porovnávaný s úrovňou vlastných možností a schopností.**

Individualizované hodnotenie

Považujeme ho za najvhodnejšiu formu hodnotenia žiakov so ŠVVP.

- je súčasťou humanizačných snáh v hodnotení žiakov
- je orientované na pokrok v rozvoji žiaka
- zameriava sa na zisťovanie a hodnotenie zmien v postojoch, schopnostiach i zručnostiach žiaka oproti predchádzajúcemu stavu
- porovnáva žiaka so sebou samým v čase
- rozvíja u žiaka schopnosť sebahodnotenia
- rešpektuje zásady humanisticky chápaného hodnotenia: individuálny prístup v hodnotení, komplexnosť, pozitívnu orientáciu a otvorenosť hodnotenia, ako aj sústavnosť a variabilnosť foriem hodnotenia

Individualizované slovné hodnotenie

- je nástrojom pozitívnej motivácie
- zachytáva každý pokrok v práci žiaka
- ponúka mu komplexnú informáciu o jeho práci
- umožňuje mu prežívať úspech
- informuje ho o možnostiach ako sa zlepšiť
- učí ho zodpovednosti za svoje výsledky, sebahodnoteniu, ako aj rovesníckemu hodnoteniu
- žiak ho často chápe ako pomoc od učiteľa
- zvlášť účinné je pre žiakov s horšími študijnými výsledkami a pre žiakov so ŠVVP, čím sa znižuje nerovnosť vo výsledkoch žiakov

(Ganajová, 2020; Thomková, 2013)

Formy slovného hodnotenia

Sebahodnotenie – samostatná hodnotiaci činnosť žiakov.

Rovesnícke hodnotenie – žiak ochotnejšie sleduje a posudzuje prácu iných ako svoju vlastnú a zároveň lepšie pochopí jej ciele a kritériá kvality.

Hodnotenie učiteľom – najčastejšou formou je slovný komentár, pri formulácii slovného hodnotenia sa učiteľovi odporúča na začiatku hodnotenia najprv uviesť úspechy žiaka a následne uviesť nedostatky, neúspechy a problémy, hodnotiace súdy by mali vychádzať zo snahy žiaka zlepšovať svoj výkon.

(Fryková, 2020; Ganajová, 2020)

Slovné hodnotenie učiteľom

Cieľ slovného hodnotenia učiteľom

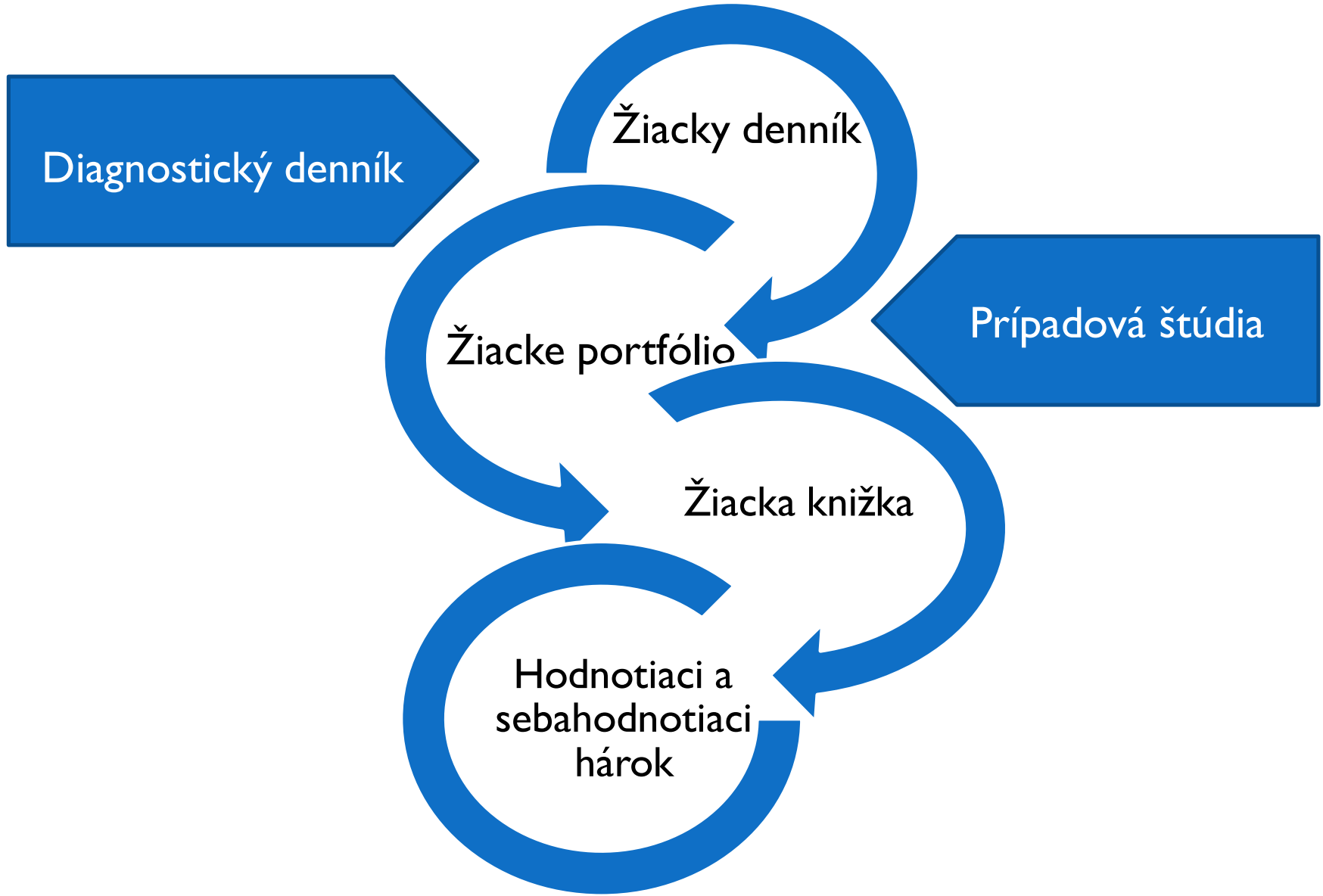
Poskytnúť žiakovi so ŠVVP a jeho rodičom spätnú väzbu o tom:

- ako žiak zvláda danú problematiku,
- v čom má nedostatky,
- kde má rezervy,
- aké sú jeho pokroky,
- ako by mohol na sebe pracovať s cieľom pozitívnej zmeny.

Ponúknuť žiakovi:

- povzbudenie do ďalšej práce,
- návod, ako postupovať pri odstraňovaní nedostatkov.

Zdroje slovného hodnotenia

Sebahodnotenie

hodnotiacu aktivitu realizuje žiak

učiteľ ponúka žiakovi hodnotiace kritériá, na základe ktorých žiak dokáže reflektovať svoj výkon

zmyslom je naučiť žiaka, aby vedel hodnotiť vlastné učebné výkony, posúdiť vlastné sily a schopnosti

(Tomášková, 2015)

Metódy sebahodnotenia

● Pohyby

S akým úsilím ste dnes pracovali?“

Žiaci zdvihnú ruku hore, nechajú ju vodorovne, alebo položenú na lavici – ako sami hodnotia mieru svojej aktivity, podobne tiež palec hore, dole, či uprostred.

(Fryková, 2020)

Metódy sebahodnotenia

● Grafické symboly

V triede je možné rozmiestniť obrázky s emotikonmi:

Práca sa mi podarila. Správne a bez pomoci som vyriešil zadanú úlohu

*Som spokojný.
Práca sa mi podarila.*

Nepodarilo sa mi vyriešiť úlohu, nie som so svojou prácou spokojný.

Úlohu som vyriešil, ale musel som sa poradiť.

Na vyriešenie úlohy som potreboval pomoc, avšak viem pracovať lepšie.

Metódy sebahodnotenia

- Jedna veta na záver hodiny/aktivity

Čo si myslíš, že si sa na tejto hodine (pri realizácii aktivity) naučil/a?

Žiak aktívne posudzuje novozískané vedomosti (môže to byť náročnejšie ako zadané úlohy).

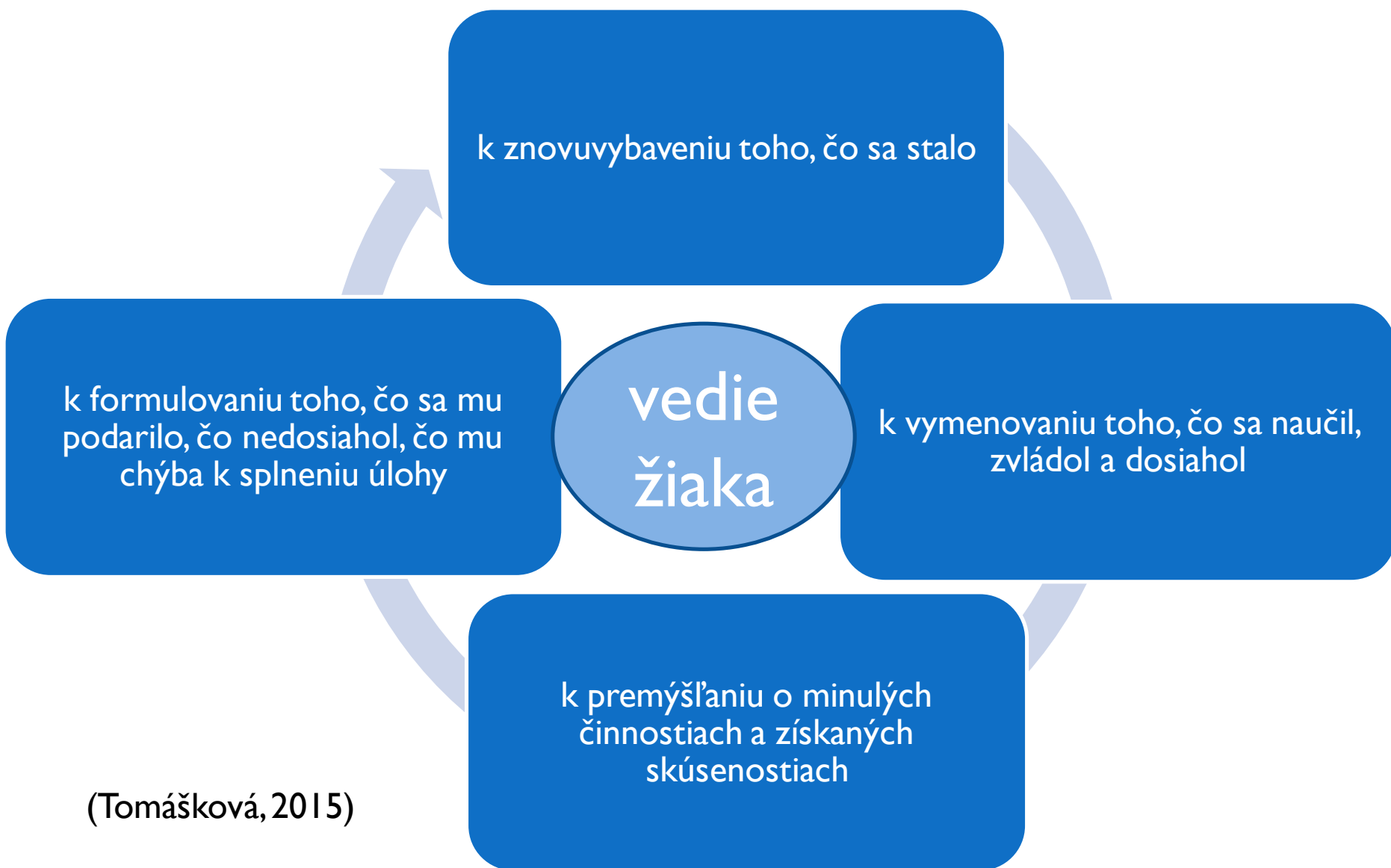
- Sebahodnotiace listy

Podoba otázok: *Čo sa ti podarilo?, V čom si sa zlepšil?, Čo alebo kto ti pomohol?, Čo sa pokúsiš zlepšiť?, Akú pomoc budeš potrebovať?*

Podoba nedokončených viet: *Najviac ma bavilo ..., Zaujalo ma ..., Najt'ažšie pre mňa bolo ...,*

Podoba navodzujúcich otázok, ktoré zahŕňajú kritériá vyhodnotenia: *Koľko chýb si našiel v domácej úlohe?, Je úloha riešená v súlade so zadaním?, Na akej úrovni je tvoja práca?*

Význam sebahodnotenia

(Tomášková, 2015)

Nedostatky súčasného spôsobu skúšania a hodnotenia žiakov

- subjektivita hodnotenia
- skúšanie orientované iba na nižšie úrovne učenia sa, najmä zapamätanie, dôsledkom čoho je, že žiaci preferujú pamäťové učenie
- prevažujúce NR hodnotenie, pri ktorom sa žiaci navzájom porovnávajú
- na našich školách sú žiaci väčšinou pasívnymi objektmi skúšania a hodnotenia – učitelia im nedávajú priestor na sebahodnotenie

Nedostatky súčasného spôsobu skúšania a hodnotenia žiakov

- dôraz sa kladie na ústne skúšanie žiakov (má limity z hľadiska objektívnosti a spravodlivosti, výkon ovplyvňuje tréma, strach a výsledok zasa učiteľova momentálna nálada, a preto v hospodársky vyspelých krajinách sveta sa individuálne ústne skúšanie na klasifikáciu žiakov používa iba obmedzene)
- prevažuje klasifikácia bez sprievodného slovného hodnotenia, ktorá žiakom nedáva dostatočnú spätnú väzbu
- prevažuje hodnotenie len výsledku procesu učenia sa, ale nie vlastného procesu učenia sa

Možné riešenia

- predpokladom objektívneho hodnotenia a klasifikácie žiakov je poznanie ich individuálnych osobitostí – učiteľ by mal napr. vedieť, že určitý žiak je veľký trémista, má problémy s vyjadrovaním (zajakáva sa), je mimoriadne citlivý, nebol prítomný na predchádzajúcom vyučovaní a pod.
- učiteľ by mal vytvoriť pri skúšaní a hodnotení dobrú atmosféru
- žiakov výkon má učiteľ nielen klasifikovať, ale aj slovne hodnotiť
- hodnotenie a klasifikácia majú nasledovať čo najskôr po hodnotenom výkone – skúšaní

Možné riešenia

- v prípade, že žiak získa zlú známku, treba mu dať možnosť opraviť si ju, ale úroveň náročnosti pritom neznižovať
- pri individuálnom skúšaní žiakov pri tabuli by mali byť úlohy jasné, jednoznačné, zrozumiteľné, logicky presné, štylisticky správne
- výsledná klasifikácia sa nemá určovať na základe aritmetického priemeru – rozličná váha známok
- pedagogický výskum by sa mal v podstatne väčšej miere venovať problematike kontroly vyučovacieho procesu

Obsah			
Zásady posudzovania výsledkov žiakov so ŠVVP	2	Formy slovného hodnotenia	14
Legislatívne východiská	3	Slovné hodnotenie učiteľom	15
Posudzovanie výsledkov vyučovacieho procesu	4	Cieľ slovného hodnotenia učiteľom	16
3 zložky hodnotenia	5	Zdroje slovného hodnotenia	17
Klasifikácia, slovné hodnotenie	6	Sebahodnotenie	18
Metódy a formy hodnotenia	7	Metódy sebahodnotenia	19
Podľa toho, či žiaci vedia, že sú hodnotení alebo nie	8	Metódy sebahodnotenia	20
Podľa časového zaradenia	9	Význam sebahodnotenia	21
Podľa cieľa	10	Nedostatky súčasného spôsobu skúšania a hodnotenia žiakov	22
Podľa toho, s čím sa žiak (jeho výkon) porovnáva	11	Možné riešenia	23
Individualizované hodnotenie	12	Obsah	24
Individualizované slovné hodnotenia	13	Zdroje	25

Zdroje

FRYKOVÁ, Eva. MPC Prešov. Metódy a nástroje formatívneho hodnotenia v rámci prírodovedných predmetov. 2020-06-08. Webinár

GANAJOVÁ, Mária. 2020. Formatívne hodnotenie. In: expolpedagogika.flox.sk [online] 2020, [cit. 2020-11-09]. Dostupné na: [https://expolpedagogika.flox.sk/files/expol-edu/3.tema/chemia-3-tema-prezentacia-7.pdf?utm_source=MailingList&utm_medium=email&utm_campaign=EX+-+UC+-+EXPOLEDU+-+65+\[BA-3-CHE\]](https://expolpedagogika.flox.sk/files/expol-edu/3.tema/chemia-3-tema-prezentacia-7.pdf?utm_source=MailingList&utm_medium=email&utm_campaign=EX+-+UC+-+EXPOLEDU+-+65+[BA-3-CHE])

HORNÁKOVÁ, Yvona. 2018. Vzdelávanie, hodnotenie a klasifikácia žiakov s vývinovými poruchami učenia. In: Životy.eu [online] 2018, [cit. 2020-11-06]. Dostupné na: <https://zivoty.eu/2018/04/25/vzdelavanie-hodnotenie-a-klasifikacia-ziakov/>

KRČAHOVÁ, Eva – ŠESTÁKOVÁ, Soňa. 2012. Integrácia žiakov so špeciálno-vzdelávacími potrebami v bežnej škole. Bratislava: MPC, 2012. 64 s. ISBN 978-80-8052-443-2

PETLÁK, Erich, 1997. Všeobecná didaktika. Bratislava: IRIS, 1997. 270 s. ISBN 80-88778-49-2

THOMKOVÁ, Anna. 2013. Slovné hodnotenie – nástroj slobody učiteľa. In: dobraskola.sk [online] 2013, [cit. 2020-11-09]. Dostupné na: <https://dobraskola.sk/slovne-hodnotenie-nastroj-slobody-ucitela/>

TOMÁŠKOVÁ, Jana. 2015. Inovatívne spôsoby hodnotenia žiakov v predmete slovenský jazyk a literatúra. Bratislava: MPC, 2015. 50 s. ISBN 978-80-565-0379-9

TUREK, Ivan. 2010. Didaktika. Bratislava: Iura Edition, spol. s r. o., 2010. 598 s. ISBN 978-80-8078-322-8

VEREŠOVÁ, Jana. MPC Bratislava. Slovné hodnotenie žiakov so ŠVVP. 2020-07-21. Webinár